

VERENIGING VOOR BASISONDERWIJS

Pestprotocol

Schoolvereniging Gooiland te Bussum, december 2009

INHOUD

Hoofdstuk 1. Pestprotocol Gooilandschool

- 1.1 Doel van het pestprotocol 3
- 1.2 Inleiding 3

Hoofdstuk 2. Pesten

- 2.1. Betrokkenen bij pesten 4
- 2.2. Voorbeelden van specifiek pestgedrag 4
- 2.3. Signaleren van pestgedrag 4
- 2.4. De gevolgen van pesten 5

Hoofdstuk 3. Verantwoordelijkheid van de school

- 3.1. Gedeelde verantwoordelijkheid 5
- 3.2. Preventieve acties op school 5
- 3.3. Remediërende acties op school 6

Hoofdstuk 4. Traject pestgedrag en sancties

- 4.1. Traject voor de pester bij pestgedrag 7
- 4.2. Niveaus in de zorg 8
- 4.3. Sancties m.b.t. de pester 8

Bijlage 1 Pestcontract 9

Bijlage 2 Meer informatie 10

HOOFDSTUK 1. ANTI-PESTPROTOCOL GOOILANDSCHOOL

1.1. Doel van het anti-pestprotocol:

Dit protocol beoogt:

- een beknopte beschrijving* te geven van het fenomeen pesten en de daarmee verweven aspecten.
- een leidraad aangaande pesten** te zijn voor ouders, leerkrachten, leerlingen, MR, directie en bestuur en overige betrokkenen van de Gooilandschool.

*Om dit document handzaam te houden worden vele aspecten slechts benoemd en niet uitgebreid toegelicht. In bijlage 2 verwijzen wij naar boeken en internetsites voor verdere uitleg en achtergronden.

** Het zwaartepunt van dit protocol ligt voor het grootste deel op de door de school te nemen acties en stappen met betrekking tot het kind dat pest en, ondanks interventies en acties, blijft pesten. Dit betekent echter niet dat wij in binnen de school geen aandacht besteden aan het gepeste kind en de rol van de zgn. toeschouwers. Actieplannen voor het gepeste kind worden door de leerkracht in overleg met de intern begeleider opgesteld en hangen sterk af van de individuele behoeften van het gepeste kind. Zie hoofdstuk 3 en 4.2.

Onderliggende visie:

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen

Door regels, afspraken en procedures in de school voor een ieder zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op het naleven van de door de school geadopteerde regels, afspraken en procedures.

Door consequente naleving van de regels, afspraken en procedures en door wederzijds respect te tonen bevorderen wij een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen de kinderen met plezier naar school gaan en kennisverwerving en de ontwikkeling van vaardigheden kan plaatsvinden.

1.2. Inleiding

Pesten is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders.
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten zich voordoet, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch (weer) de kop opsteekt, moet de school beschikken over een aanpak en een te volgen traject.

- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een contactpersoon nodig. De contactpersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.
- Op iedere school is een contactpersoon aangesteld. Op de Gooilandschool is dat Vera Jongkind.

Hoofdstuk 2. Pesten

In dit hoofdstuk wordt zeer beknopt ingegaan op het begrip pesten en daarmee samenhangende aspecten. Uitgebreidere informatie vindt men in boeken in de lerarenbibliotheek.

2.1. Definitie:

Pesten kan men omschrijven als voortdurend en voor de buitenwereld meestal verborgen gedrag van een persoon/personen, dat is gericht op het met opzet, veelal herhaaldelijk, veroorzaken van menselijk lijden bij een bepaalde persoon of groep. Bij pesten is sprake van ongelijkwaardigheid en emotionele schade veelal het gevolg.

We onderscheiden pesten van plagen. Plagen gebeurt op basis van gelijkwaardigheid, is incidenteel, de rollen van de betrokkenen kunnen wisselen en van emotionele schade is geen sprake.

2.2. Betrokkenen bij pesten

Met betrekking tot pesten onderscheiden wij vijf groepen.

- * Het gepeste kind
- * De pester
- * Toeschouwers/getuigen
- * De leerkracht
- * De ouders

2.3. Vormen van specifiek pestgedrag

- * Verbaal pesten (uitschelden, vernederen, dreigen, belachelijk maken, teksten,...)
- * Fysiek pesten (slaan, schoppen, duwen, spugen, krabben, bijten,.....)
- * Intimidatie (iemand opwachten, afpersen, dwingen tot bepaalde actie,...)
- * Isolatie (uitsluiten, anderen aanzetten tot negeren of uitsluiten,..)
- * Stelen of vernielen van bezittingen
- * Cyberpesten (via internet bedreigen, uitschelden, ...)

2.4. Signaleren van pestgedrag

De volgende signalen op school en/of thuis kunnen duiden op pesten:

Gepeste kinderen:

- * vertonen slechtere schoolresultaten dan voorheen, willen niet meer naar school
- * hebben problemen met hardop praten in de klas
- * hebben een negatief zelfbeeld, geven onzekere indruk,
- * vermijden groepsactiviteiten, schoolreisjes/excursies, sport, spelen bij anderen
- * worden vaak als laatste gekozen bij groepsactiviteiten
- * proberen tijdens de pauze binnen te blijven of in de buurt te blijven van de leerkracht
- * hebben psychosomatische klachten (hoofdpijn, buikpijn, etc.)
- * raken regelmatig dingen kwijt
- * vertonen stemmingswisselingen

Pesters:

- * doen opvallend stoer
- * zijn tegendraads en opstandig
- * oordelen vaak negatief over klasgenoten
- * zijn het middelpunt van een groepje
- * stralen opvallende zekerheid uit in groepen

2.5. De gevolgen van pesten

Dat pesten (zeer) ernstige gevolgen kan hebben voor het pestslachtoffer moge duidelijk zijn. Maar het pestgedrag kan ook voor andere betrokkenen (toeschouwers/getuigen) gevolgen hebben. Bijvoorbeeld gevoelens van angst, sociaal wantrouwen, onvermogen vriendschappen te sluiten en eenzaamheid kunnen het gevolg zijn.

Hoofdstuk 3. Verantwoordelijkheid van de school.

3.1. Gedeelde verantwoordelijkheid.

De school moet er alles aan doen om een veilig klimaat te scheppen en aan alle partijen duidelijk maken dat pestgedrag niet acceptabel is. Niet alleen in haar bewoording maar ook in het handelen moet dit naar voren komen en moeten leerkrachten en andere betrokkenen op school het goede voorbeeld geven. Het te ondernemen traject en verdere acties worden in hoofdstuk 4 van dit document en in het schoolprotocol Normen, Waarden en Gedrag beschreven.

Het tegengaan van pesten is echter geen taak van de school en de leerkrachten alleen. De leerlingen hebben hierin de hoofdrol: zij moeten leren dat fysiek, verbaal of ander geweld op school maar ook daarbuiten niet kan en ook niet loont. Ouders zijn verantwoordelijk om de kinderen deze houding bij te brengen. Onze school gaat uit van een tweesporenbeleid, namelijk acties gericht op het voorkomen van pesten (preventief) en acties gericht op het bestrijden ervan (remediërend).

3.2. Preventieve acties op school.

- Op school wordt voortdurend aandacht besteed aan sociaal emotionele vorming, door het waarderen van positief gedrag en respectvolle omgang met elkaar en dit te bespreken in klassengesprekken.
- In (klassen)gesprekken bespreken leerkrachten het onderwerp pesten, niet alleen wanneer pestgedrag tussen leerlingen binnen een groep daar een directe aanleiding voor is. Verhalen, boeken, actualiteiten en andere onderwerpen kunnen aanleiding zijn tot het bespreken van pesten en de gevolgen daarvan.
- Het opstellen en naleven van klassen- en schoolregels draagt bij aan de preventie.
- Met de door de school geadopteerde methode Leefstijl wordt er met de kinderen gewerkt aan positieve omgangsvormen en gedragingen in en buiten de groep.
- In veel klassen wordt de methodiek van Taakspel ingezet. Hiermee wordt op een positieve manier taakgerichtheid en effectief samenwerken gestimuleerd. Negatief gedrag wordt zo veel mogelijk genegeerd en gewenst gedrag benoemd en beloond. De kinderen raken hierdoor extra gemotiveerd om taakgericht en stimulerend met elkaar te werken en te spelen.
- Leerkracht en interne begeleiding hebben 2 maal per jaar groepsbesprekingen, waarbij naast de cognitieve ontwikkelingen ook aandacht besteed wordt aan leerlingen met

- sociaal emotioneel probleemgedrag. Het kan voorkomen dat er wordt afgesproken dat de IB komt observeren, of dat een externe deskundige wordt gevraagd te observeren.
- Er wordt twee maal per jaar een sociogram afgenomen in elke groep. Hiermee worden leerlingen die door de groep verstoten worden en leerlingen die erg populair zijn geïdentificeerd. De leerkracht geeft het sociogram ook aan de intern begeleider ter analyse. De leerkracht en IB-er overleggen of een plan van aanpak opgesteld dient te worden en of nadere diagnose bepaling op school of extern onderzoek door deskundigen nodig is. Dit valt onder verantwoordelijkheid van de intern begeleider binnen de school en de daarvoor vastgelegde procedures van de zorgstructuur, beschreven in de zorgmap, treden in werking.
 - Medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie en geven het goede voorbeeld.
 - Collega's wijzen betrokken leerkrachten op opvallend signaalgedrag van een bepaalde leerling, bijvoorbeeld in situaties buiten de klas of op het plein.

3.2. Remediërende acties op school.

In veel gevallen zal de leerkracht van een groep pestgedrag opmerken of een aantal signalen constateren.

- De leerkracht spreekt met beide leerlingen (pester en gepeste). De leerkracht zal trachten inzicht te krijgen in oorzaak en onderliggende emoties van zowel de pester als het gepeste kind. Daaropvolgend zal met de pester afspraken gemaakt worden, die kunnen worden vastgelegd in de vorm van een contractje. De leerkracht zal met het gepeste kind aandacht besteden aan zijn of haar gevoelens en mogelijke reacties op het pestgedrag.
- Wanneer een pesten binnen de groep merkbaar is voor klasgenoten zullen klassengesprekken worden gehouden.
- Als klasgenoten getuige zijn geweest van het pestgedrag, zal de leerkracht groep-/klassengesprekken houden en kunnen afspraken worden beschreven.
- In een verdergaand stadium waarbij de (hele) groep of subgroep is betrokken kan interventie door IB-er, directie of externe deskundigen plaats vinden. In gesprekken zullen zowel de acties en emoties van de pester als de gepeste worden besproken, als ook de rol van toeschouwer.
- De contactpersoon kan worden ingeschakeld. Hij/zij kan functioneren als een vertrouwenspersoon, waarmee problemen in vertrouwen kunnen worden gedeeld en mogelijke opties voor probleemoplossingen worden verkend.
- Bij herhaaldelijk of continuerend pestgedrag worden, m.b.t. de pester, de stappen zoals beschreven in het traject in hoofdstuk 4 in gevolgd.
- Aangaande het gepeste kind wordt volgens de procedure zorgstructuur gehandeld. Een summier overzicht vindt u in hoofdstuk 4. Voor verdergaande stappen en onderzoeksmogelijkheden is overleg tussen ouders, leerkracht en intern begeleider noodzakelijk.

Hoofdstuk 4. Traject en sancties.

4.1. Traject voor de pester bij pestgedrag op de Gooilandschool

Gedrag	Sanctie	Door wie
1. Eenmalig geconstateerd pestgedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Gesprek over omgangsregels. - Pedagogisch gesprek: d.m.v. reflectie aangaande bewustwording van wat hij/zij het gepeste kind aan doet en helder krijgen wat de pester met het gedrag beoogt. - Klassen/kringgesprek. - Invullen van voorvalrapport door leerling, notitie en voorvalrapport in leerlingenmap. - Uitleg traject bij continuering gedrag. 	- Leerkracht
2. Continuierend pestgedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Op de hoogte stellen ouders aangaande pestgedrag en daaropvolgende notities in de leerlingenmap en ingevulde voorvalrapporten. - Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. Dit vastleggen in een contract met de leerling. - Verdergaande gesprekken over de mogelijke oplossingen. - Passende sancties en tekenen pestcontract, zie bijlage. - Mogelijk inzet nader onderzoek naar oorzaak intern/ extern 	<ul style="list-style-type: none"> - Leerkracht - Intern begeleider en directie worden ingelicht.
3. Aanhoudend pestgedrag	<ul style="list-style-type: none"> - Een persoonlijk gesprek met de ouders. De medewerking van de ouders om het gedrag in een positieve richting te leiden wordt <i>nadrukkelijk</i> gevraagd. De school documenteert het ongewenste gedrag en legt verslag van de afspraken, met als doel dit op te slaan in het dossier. - Inschakelen contact (vertrouwenspersoon) is mogelijk - Bij aanhoudend pestgedrag wordt deskundige hulp ingeschakeld, zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of maatschappelijk werk. Een behandeling of gesprekken met deskundigen m.b.t. persoonlijkheidsontwikkeling kunnen worden geadviseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> -Leerkracht - Intern Begeleider en /of directie coördineert -contactpersoon
4. Als er geen verbetering merkbaar is.	<ul style="list-style-type: none"> - Stappen uit het Protocol Normen, Waarden en Gedrag, inclusief Time-out, Schorsing en Verwijdering worden gevolgd. In het uiterste geval volgt verwijdering. 	- directie

4.2. Niveaus in de zorg

In de zorgmap, die in elk lokaal aanwezig is, worden de niveaus in de zorg beschreven. Het gepeste kind zal in niveau 2 geïdentificeerd zijn en zo nodig zullen alle niveaus worden doorlopen. In onderstaand schema vindt u de niveaus

Ni- veau	Omschrijving niveau en te nemen stappen	Wat moet de leerkracht doen?	Interne rapportage	Rapportage naar ouders
1	<u>Algemene zorg op groepsniveau.</u> <ul style="list-style-type: none"> De sociaal-emotionele ontwikkeling vertoont geen bijzonderheden 	Afnemen en analyseren van observaties en sociogram		Rapporten Ouder-avonden
2	<u>Extra zorg op groepsniveau.</u> <ul style="list-style-type: none"> Signalering problemen Extra hulp d.m.v. gesprekken Werken met handelingsplan* Evaluatie HP daarna: <ol style="list-style-type: none"> hulp verlengen, naar niveau 1 naar niveau 3 	Gegevens analyseren. Planning maken voor aanpak HP opstellen en evalueren. HP archiveren	Deze leerlingen bespreken met interne begeleiding	Ouders op de hoogte brengen van HP (schriftelijk of tijdens rapportavond)
3	<u>Speciale zorg op schoolniveau</u> <ul style="list-style-type: none"> Bespreken leerling met IB Inbrengen voor zorgteamoverleg. Extra interne hulp aanvragen HP/plan van aanpak maken Evaluatie HP daarna: <ol style="list-style-type: none"> hulp verlengen, naar niveau 2 naar niveau 4 	Overleg met IB en evt. RT Maken van HPs Contact(vertrouens)persoon inschakelen.	Verslaglegging afspraken en archivering in dossier. Leerling bij groepsbespreking bespreken.	Ouders op de hoogte brengen en HP/plan van aanpak bespreken, evt. in bijzijn IB en/of RT
4	<u>Speciale zorg op schoolniveau m.b.v. experts</u> <ul style="list-style-type: none"> Collegiale consultatie aanvragen bij SWV of Eduniek Consultatie bezoekend ambulant begeleider Plan van aanpak opstellen Evaluatie, daarna: <ul style="list-style-type: none"> hulp verlengen, naar niveau 3 naar niveau 5 	Overleg met IB. Invullen formulier voor consultatie Gesprek met externe deskundige over plan van aanpak of te nemen stap.	Verslaglegging afspraken en archivering in dossier. Leerling bij groepsbespreking bespreken.	Toestemming voor consult aan ouders vragen Gesprek over bevindingen observatie en bespreken plan van aanpak.
5	<u>Bovenschoolse zorg</u> <ul style="list-style-type: none"> Aanmelden onderzoek door psycholoog of andere deskundige. 	IB en leerkrachten vullen aanvraag en onderwijskundig rapport in	Kopie aanvraag in leerlingen dossier	Alles met ouders bespreken. Ouders tekenen doc.

Afkortingen:

IB is interne begeleiding

HP is handelingsplan

RT is remedial teacher

SWV is samenwerkingsverband

* De hulpvraag kan zeer wisselend zijn en de te nemen acties zullen afhangen van de sociaal emotionele factoren van het kind.

4.3.. Sancties m.b.t. de pester

Zie Protocol Normen, Waarden en gedrag inclusief Time- out, schorsing en verwijdering.

Bijlage 1

Pestcontract

Om het op school gezellig en veilig te houden spreken we met elkaar regels af om te zorgen dat we positief en respectvol met elkaar omgaan. Onderstaande regels helpen daarbij. Deze regels worden ook door jullie vader, moeder of verzorger en de leerkracht ondertekend.

- Je respecteert elkaars verschillen in uiterlijk, opvattingen en handelen.
- Je houdt rekening met elkaars gevoelens
- Iedereen mag meedoen.
- Je respecteert het eigendom van anderen.
- Je noemt elkaar bij de roepnaam.
- Je luistert naar elkaar.
- Je helpt een ander als hij of zij een fout maakt.
- Je vertelt de feiten.
- Bij een ruzie help je het probleem op te lossen.
- Je vraagt een volwassene om hulp als je bij het oplossen van een ruzie er niet uitkomt..

Handtekening leerling:

Handtekening leerkracht:

Handtekening ouder/ verzorger:

Bijlage 2 Meer informatie

Boeken

Krowatschek, D. Pesten op school
Kenter, Brenda Drs.- Ik ga weer graag naar school.
Meer, B. van der (1988) - Zonde van de klas.
Meer, B. van der (2000)- Kinderen en pesten.

Ik neem het niet meer!- Stacia Cramer
Tirannen- Aiden Chambers
Ik roep mijn grote broer- K.M. Peyton
Pudding Tarzan- Ole Lund Kirkegaard
Kinderen pesten kinderen- Lucie Buddelmeijer
Het pest actieplan- Guy Didelez

Internet

www.pesten.net
www.pestweb.nl
www.opvoedadvies.nl/pesten.htm
www.pestnet.nl
www.orthopedagoiek.com/pesten.htm
www.schoolenveiligheid.nl
www.sjn.nl/pesten
www.stopdigitaalpesten.nl
www.mijnleerlingonline.nl
www.opvoeddesk.nl (ook erg handig voor andere dingen)
pestenopschool.web-log.nl
www.pesten.startkabel.nl
www.omgaanmetpesten.nl
www.stopdigitaalpesten.nl (met handig en leuk programma om de 'dader' te zoeken)
www.kidstegen geweld.nl (met mogelijkheid om een stripverhaal over pesten te maken)